

ROZWÓJ MOWY DZIECKA

Rozwój mowy dziecka

- **Posługiwanie się mową artykułowaną nie jest czynnością wrodzoną, dziecko przyswaja ją od najbliższego otoczenia, a przede wszystkim od rodzica/opiekuna, który najczęściej przebywa z dzieckiem.**

Rozwój mowy dziecka

- **Wielokrotnie powtarzane przez rodziców/opiekunów nazw przedmiotów, znajdujących się w otoczeniu dziecka, zostawiają słuchowe ślady w jego mózgu. Dziecko – usłyszawszy potem daną nazwę – potrafi sobie wyobrazić przedmiot, do którego ona się odnosi, czyli potrafi zrozumieć znaczenie wyrazu, a z czasem potrafi również nazwać przedmiot.**

Okresy rozwoju mowy

- Od urodzenia do 1 roku życia – OKRES MELODII
- Od 1 do 2 roku życia – OKRES WYRAZU
- Od 2 do 3 roku życia – OKRES ZDANIA
- Od 3 do 7 roku życia – OKRES SWOISTEJ MOWY DZIECIĘCEJ

OD URODZENIA DO 1 ROKU ŻYCIA

- Dziecko komunikuje się z dorosłymi przy pomocy **krzyku**. Po krzyku matka poznaje, że dziecko jest głodne, mokro mu, zimno.
- 2-3 miesiąc życia niemowlę zaczyna wydawać różne dźwięki (**głuzenie**). Głuzenie to jeszcze nie mowa, ale nieświadome ćwiczenie narządów artykulacyjnych.
- Około 6-7 miesiąc życia pojawia się **gaworzenie** – są to dźwięki zasłyszane od otoczenia, które dziecko powtarza i bawi się nimi.
- W 7-8 miesiącu życia dziecko zaczyna już **aktywnie reagować na mowę**. Poznaje przedmioty, kojarzy je z nazwą, rozpoznaje nastrój rodzica.
- W czwartym kwartale rozwija się **rozumienie**, które znacznie wyprzedza mowę samodzielną. Dziecko jest w stanie zidentyfikować kilka wyrazów, rozumie swoje imię oraz proste polecenia związane z sytuacją.
- **Pod koniec 1 roku życia pojawiają się pierwsze wyrazy: *mama, tata***. Dziecko mówi od 3 do 5 wyrazów.

OD 1 DO 2 ROKU ŻYCIA

- Dziecko używa samogłosek ustnych (*a, o, e, u, y, i*).
- Wymawia spółgłoski: *p, pi, b, bi, m, mi, t, d, n, k*.
- Pozostałe głoski zastępowane są innymi, np. *ciocia – tota, dzieci – deti*, a wyrazy trudne są upraszczane, np. *kwiaty – katy, kaczka – kaka*.
- Cechą charakterystyczną tego okresu jest również wymawianie tylko pierwszej sylaby lub końcówki, np. *miś – mi, nie ma – ima*.
- Pojawiają się onomatopeje, np. *mu, chał-chał, miał*.
- W wieku 2 lat dziecko rozumie od 500 do 1000 wyrazów.

OD 2 DO 3 ROKU ŻYCIA

- Pojawiają się pierwsze zdania (dwuwyrazowe), mające charakter twierdzący.
- Z czasem pojawią się zdania pytające i rozkazujące.
- Mowa dziecka staje się zrozumiała nie tylko dla osób z otoczenia dziecka.
- Dziecko wymawia samogłoski ustne (*a, o, e, u, y, i*) i nosowe (*ą, ę*).
- Dziecko powinno wypowiadać głoski: *p, b, m, pi, bi, mi, f, w, fi, wi, ś, ź, ć, dź, ń, j, ki, gi, k, g ch, t, d, n, l, li*.
- Dziecko zamienia głoski trudne na łatwiejsze, np. *mały – mawy, woda – łoda, samolot – molot*.
- *Następuje znaczny przyrost ilościowy słów: od 300 w wieku 2 lat, do 1000 w wieku 3 lat.*

3 - latek

- rozumie wszystkie pytania tj. Kto? Co? Co robi? Kogo? Czego? Czym? Z kim? Z czym? Gdzie? O kim? O czym? Komu? Jaki? Jaka? Jakie? Jak? Ile? Dlaczego?,
- rozumie przyimki **na** oraz **pod**,
- rozróżnia kolory i ich nazwy,
- rozumie od 1000 do 1800 wyrazów
- porozumiewa się prostymi zdaniami
- Pod koniec 3 roku życia mogą pojawić się głoski s, z, c, dz.

4 - latek

- jest w stanie przy zamkniętych oczach określić co słyszy, np. darcie kartki, przecinanie papieru nożyczkami, stukanie łyżką w stół, itp.
- potrafi zróżnicować czy słowa/zdania wypowiedziane to: pytania, stwierdzenie czy rozkaz,
- umie określić czy słowa powiedziała kobieta, mężczyzna czy dziecko,
- rozumie przyimek **obok**,
- w pełni używa nazw kolorów,
- odmienia czasowniki, chociaż często niepoprawnie,
- pojawiają się lub są utrwalane głoski: **s, z, c, dz** (dotychczas były: *sianki, cebula*),
- pojawia się głoska **r**, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić,
- wyrazy nadal mogą być poskracane, głoski poprzestawiane, a grupy spółgłoskowe uproszczone,
- potrafi rozróżniać przeszłości i przyszłości, zadaje mnóstwo pytań.

5 - latek

- Mowa dziecka w tym wieku zazwyczaj jest zrozumiała a wypowiedzi dziecka wielozdaniowe.
 - dziecko potrafi już bezbłędnie powtórzyć **sz, ż, cz, dż**, choć w mowie potocznej mogą wciąż być zastępowane przez *s, z, c, dz*,
 - głoska *r* powinna być już wymawiana, chociaż zdarza się, że pojawia się dopiero w tym okresie,
 - dziecko chętnie poprawia innych i samego siebie, szukając prawidłowego brzmienia wyrazu,
 - wypowiedzi uwzględniają kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo - skutkowe, są zwykle poprawne gramatycznie;
 - dziecko potrafi zrozumieć i wyjaśnić znaczenie słów, opisać cechy przedmiotów i wie do czego służą.

6 - latek

- poprawnie wymawia wszystkie dźwięki nawet te najtrudniejsze do opanowania, czyli głoski *sz, ż, cz, dż* oraz *r*,
 - określa położenie przedmiotu względem otoczenia (nad, pod, obok, między, wewnątrz itp.)
 - samodzielnie wymyśla wyrazy rozpoczynające się na daną głoskę,
 - dokonuje analizy i syntezy słuchowej wyrazów o prostej budowie fonetycznej (tzw. głoskowania), np. *h-e-r-b-a-t-a* (połączy głoski w słowo i sam je przeliteruje),
 - wyodrębnia głoski na początku, na końcu i w środku wyrazu,
 - określa kierunek (do tyłu, na wprost, w bok).

5-6 - latek

- Potrafi z łatwością znaleźć rym do podanego słowa, np. *rak-mak*.
- Jest w stanie zrozumieć zasadę tworzenia nieistniejących słów i ją zastosować, np. Ktoś kto na żółtą koszulkę – to żółtek, Ktoś kto ma zieloną koszulkę – to zielonek; Ktoś kto ma czerwoną koszulkę – to...,
- Umie wychwycić błąd w wypowiedzianych przez kogoś wyrazach, np. szpodnie, skalpety, itd.,
- Jest w stanie zapamiętać polecenie (np. ułożyć odpowiednie elementy), w którym zostało przekazanych 5 – 6 informacji, np. Mały żółty kot pije zimne mleko, gdy do wyboru był duży – mały; żółty – brązowy – pomarańczowy; kot – pies – słoń; pije – je – kupuje; zimne – ciepłe; mleko – kakao – sok.
- Rozumie pytanie **Kiedy?**
- Rozumie wszystkie przyimki. Przyimek **nad** jest najbardziej abstrakcyjny dlatego opanowywany jest najpóźniej, bliżej 6 urodzin.

7 - LATEK

MA UTRWALONĄ
POPRAWNĄ WYMOWĘ
WSZYSTKICH GŁOSEK ORAZ
OPANOWANĄ TECHNIKĘ
MÓWIENIA

Rozwój mowy dziecka

- Należy pamiętać, że rozwój mowy dzieci nie zawsze przebiega jednakowo: u jednych szybciej, i te dzieci zaczynają mówić wcześniej, u innych zaś wolniej, co przejawia się późniejszymi początkami mowy i wolniejszym przyswajaniem sobie wymowy poszczególnych głosek.
 - Różna może być kolejność pojawiania się poszczególnych głosek w trakcie rozwoju mowy.
- Gdy opóźnienie pojawiania się poszczególnych głosek w rozwoju mowy jest dłuższe niż pół roku należy zwrócić się do logopedy.